

נייר עמדה

שיתוף הורים בתוכניות מניעה במסגרת החינוך הפורמאלי

מאת יאיר אפטר: מנהל מכון יסודות-יוזמות חברתיות

מערכת החינוך משקיעה משאבים רבים בשילוב הורים בתוכניות מניעה בית ספריות. עם זאת, לעיתים קרובות מורים/ות, יועצות, רכזים/ות חברתיים/ות ומנהלים/ות, נמנעים מלהפעיל תוכניות עם הורים בשל היסטוריה של כישלונות בכל הקשור להגעת הורים לתוכניות. למרות הקושי הקיים, לכל העוסקים במלאכת המניעה ברור שלהורים יש את התפקיד המרכזי במניעת מצבי סיכון ובחינוך למניעה. לאור זאת, קיימת חשיבות רבה לשתף ולערב הורים בכל דרך אפשרית בתוכניות ולא השאיר את מלאכת המניעה לפעילויות המיועדות לתלמידים בלבד.

בנייר עמדה זה ננסה לבחון את הקשיים הקיימים ודרכים יעילות לשילוב הורים בתוכניות המניעה:

קשיים בשיתוף הורים הקשורים להורים:

- למספר רב של הורים אין זמן "להיות הורים" ולהגיע לפעילויות בית ספריות.
- הורים עסוקים יותר בצרכים הכלכליים של ילדיהם ופחות בצרכים החינוכיים.
- תפיסת הורות רווחת המתקשה לבסס סמכות הורית ופועלת באמצעות הימנעות עקרונית מסוג ההתמודדויות הנדרשות בפעולות המניעה.
- קשיי שפה של הורים עולים
- ילדים המונעים מהוריהם להגיע לפעילויות בצורה עקיפה ובצורה ישירה.
- האמונה שהפעילות "לא קשורה לילד שלי".

קשיים בשיתוף הורים הקשורים למערכת החינוך:

- חוסר מוטיבציה של חלק מהמורים לשלב ולערב הורים בתוכניות מניעה בגלל עומס עבודה.
- תחושת ייאוש של אנשי החינוך מניסיונות כושלים.
- חוסר במסורת בית ספרית לגבי שותפות ומעורבות הורית.
- פחד מהורים.
- יחסי הורים - מערכת החינוך המתבססת על אירועי חרום או בעקבות ביקורת של ההורים כלפי המסגרת החינוכית.
- משאבים מוגבלים וחוסר חשיבה יצירתית של המערכת החינוכית בנוגע לדרכים שבהם ניתן לשתף ולערב הורים.
- שווק לא נכון של התוכניות.

בתי ספר המצליחים לשלב הורים הנם:

- בתי ספר המשתפים הורים בתוכניות בצורה ממוקדת וקצרת טווח.
- בתי ספר עם מסורת של שותפות ומעורבות הורית על בסיס אמפטי.
- בתי ספר שמשתפים בצורה פעילה וועדי הורים בתהליכים חינוכיים.
- בתי ספר שלא נרתעים להשתמש בכל האמצעים האפשריים על מנת לשווק את הפעילויות.
- דרישה חד משמעית למעורבות והגעת הורים, כולל הטלת סנקציות כלפי תלמידים שלא מגיעים לפעילויות.
- תוכניות שהורים – וילדים מגיעים יחד לפעילויות.
- בתי ספר שלא מאוימים מביקורת של הורים אלא רואים בה הזדמנות ליצירה משותפת.

מה ניתן לעשות?

- לחזק את האמונה הפנימית בחשיבות הקיימת בשיתוף הורים בקרב מורים.
- לחזק שותפות הורים בתהליכים חינוכיים המתרחשים בבית הספר.
- להגביר את הצפייה והדרישה מההורים למעורבות.
- לראות השתתפות של הורים בתוכניות כתהליך המתבסס על תפיסה קהילתית.
- להימנע מלראות בהורות המודרנית כפתולוגיה, אלא הורות בשינוי הזקוקה להדרכה.
- לאפשר תוכניות קצרות טווח בהם מתקיימת תקשורת ישירה בין ההורים לילדיהם ולא רק מפגשי מתן ידע להורים.
- להעביר להורים את המסר שבלעדיהם היכולת של מערכת החינוך להתמודד עם הבעיה מוגבלת.
- לשתף ולערב וועדי הורים בצורה פעילה כולל תכנון וקבלת החלטות.

כיצד ניתן לשווק תוכניות המשלבות הורים ביתר יעילות?

- שימוש באמצעים אלקטרוניים כולל דוא"ל, SMS ואתר בית הספר.
- ניצול אסיפות הורים לשווק תוכניות ואזכור לגבי פעילויות עתידיות.
- לדוור הזמנות לפעילות להורים ישירות לבית ההורים.
- ליצור קשר ישיר עם ההורים כולל טלפונים.
- לעודד עבודה מערכתית ולא לראות בתוכניות "פרויקט של היועצת".
- דרישה מהמורים למעורבות בתהליכים השונים.
- פרסום התוכניות בכל דרך אפשרית.
- שווק תפיסת השותפות והצורך במעורבות לאורך כל השנה.

מה ניתן לעשות במידה והמשאבים מוגבלים?

- לכתוב מכתב להורים על הפעילות המתרחשת בבית הספר בתחום המניעה.
- באסיפות הורים להוסיף סעיף בשיחה של המורים עם ההורים לגבי תוכניות המניעה המתקיימות בבית הספר.
- חלוקת עלוני הסברה (הקיימים בערכות המניעה ובאתרי אינטרנט) לגבי הדרכים שהורים יכולים לזהות קשיים ולמנוע מצבי סיכון, תוך ציון שהעלונים מהווים חלק מתוכניות המניעה.
- להזמין הורים להרצאות ופעילויות (בצורה סלקטיבית) המתקיימות לבני-הנוער בשעות הבוקר.
- מעורבות וועדי כיתות הורים-וילדים בתכנון והפעלת תוכניות בנושא המניעה.
- קשר ודיווח להורים באמצעות דוא"ל, פורום כיתתי או שכבתי.

בהצלחה

יאיר אפטר

מנהל מכון יסודות-יזמות חברתיות